СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 267. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 16. падолиста, 1925. VOL. XXXIII. No. 267. Jersey City, N. J., Monday, November 16. 1925. THREE CENTS

Пиншови не вдалися заходи покінчити страйк.

ГАРИСБУР, ПА., 13. падолиста. — Губернатор пенсилвенійського стейту Пиншов покінчив уже всякі конференції з представниками страйкуючих майнерів та властителів копалень твердого вугля, і на основі сих конференцій прийшов до переконання, що його посередництво в сю пору не може довести до закінчення страйку.

Губернатор переговорив справу з Джаном Луисом, президентом майнерської юнії, та В. Инглисом, дістав усі інформації, яких бажав, але рівночасно дістав відправу на всі свої заходи до замирення.

З звітів, предложених йому, мало показатися, що припаси вугля не такі великі, як се звичайно говорять представники властителів копалень. В Америці має бути 8 міліонів споживачів твердого вугля, а в магазинах є всего коло 32 міліони тон твердого вугля. З сього губернатор виніс враження, що публика незадовго відчує сильно брак вугля.

У Філаделфії появилися нині чутки, що властителі вугля незадовго предложать страйкуючим майнерам проект закінчення страйку. Одні чутки кажуть, що властителі малиби предкладати майнерам підвишку робітничої заплати о 5 процентів, а другі, що властителі хотілиби признати по части систему відчекования.

СТЕЙТОВИЙ УРЯД ПРОТИ ОРГАНІЗОВАННЯ СТЕЙТОВИХ РОБІТНИКІВ.

БОСТОН, Месечузетс, 13. падолиста. — Серед робітників стейту почався рух за організацією. Рух скріпшав головно від часу, як комісія для буджету сього стейту заявила, що сього року пенсий стейтовим робітникам не будуть підносити.

Як чутки про намірену організацію дійшли до стейтового губернатора, сей заявив, що він ужие всіх сил, щоби сю організацію зломати.

ЧИ ОБРАЗЛИВО НАЗИВАТИ ПРЕЗИДЕНТА КУЛИДЖА КОРОТКО „КЕЛОМ".

ВАШИНГТОН, 13. падолиста.—Таке питанне завдав Клюб Діточої Культури в Огдені, в стейті Юта, Генеральній Федерації Жіночих Клюбів у Вашингтоні. На се питанне жіноча організація відповіла, що називати Кулиджа „Келом" образою ні грубостю не є. Ся коротка назва походить не з грубости, але з любови до президента та бажання скоро запізнатися з президентом особисто. Бажанне знатися особисто з начальником держави є зовсім природною річчю в демократичній републиці. Грубостю або злочином таке поводженне може вважатися лишень у монархії, де правительство вважає население не за громадян, а за підданих, та жде від них, щоби вони дивилися на начальника держави як на божка, що зійшов на землю правити ними.

МЕКСИКО УХВАЛЮЄ ЗЕМЕЛЬНИЙ ЗАКОН, НЕМИЛИЙ АМЕРИЦІ.

МЕКСИКО, 13. падолиста. — Мексиканський конгрес ухвалив нині предложений урядом президента Каеса новий артикул мексиканської конституції, який відноситься до посідання землі чужинецькими корпораціями.

Закон виходить зі заложення, що де закон досі забороняв посідати землю приватним особам-чужинцям, там повинно ся теж заборонити посіданне чужим корпораціям. Проти сього закона протестував вашингтонський уряд. По ухваленю закона пішли чутки, що американський амбасадор Шефілд зрезигнує зі свого становища для протесту проти ухвали.

ДОБУЛИ ТЛІННІ ОСТАНКИ ТУТАНХАМЕНА ПО 3,273 ЛІТАХ.

КАЇРО, Египет, Африка, 11. падолиста. — Сьогодня добуто вже з трох домовин, які заходили одна в другу, тлінні останки египетського фараона (короля) Тутанхамена, котрий помер тому 3,273 роки, або більше як міліон днів.

Тепер його тлінні останки оглядають проміннями Ренгена, щоб пізнати, на яку недугу він помер в молодому віці. Є догади, що помер на чахотку (сухоти), а також, що зійшов зі світа яко жертва заговірників. Сгодіваються, що досліди на добре збереженних тлінних останках фараона виясниять причину його смерти.

СМЕРТЬ РУМУНСЬКОГО АНАРХІСТА ЧЕРЕЗ ГОЛОДІВКУ В ТЮРМІ.

Засудженний на довічню тюрму анархіст Макс Гольдштайн вмер в тюрмі в Дольфтані наслідком голодівки. Гольдштайн був головним справником бомбового атентату виконаного перед чотирма роками в румунськім національним театрі, якого жертвою впав міністер „справедливости" Грацияну і епископ Дмитро Раду.

МІЖНАРОДНЯ ЕКОНОМІЧНА НАРАДА.

За почином французьких представників Ліга Народів рішила підготовити до грудня с. р. скликанне представників всіх держав, щоб обговорити й установити економічку рівновагу світа. В грудні мав би зіхатись комітет видних економістів, робітничих діячів і статистиків, щоб виробити пляни такої міжнародньої конференції.

БЕЗРОБІТТЄ В ПОЛЬЩІ.

Соймова комісія суспільної опіки вислухала звіту підсекретаря стану Янковского про стан безробіття в Польщі. Зі звіту виходить, що тепер є в Польщі зареєстрованих 196.000 безробітних. З того найбільше у воєвідстві шлеськім 57,000, лодзькім 39.000, келецкім 27.000 і львівськім 15.000. Між безробітними є найбільше некваліфікованих робітників, бо аж 51,000, гірників 40,000, робітн. волокняних 30.000, металевих і працюючих в гутах 23.000. На тих безробітних виносили Цей сам звіт каже, що допомогою до 1. жовтня 20 міліонів злотих.

КІЛЬКО Є ФАШИСТІВ?

На останньому засіданні великої фашистівської ради в Римі стверджено, що до партії. фашистів належить тепер в цілій Італії 800.000 осіб. Число фашистів побільшилося від попереднього року о 150.000. Рада приняла ту вістку з великим вдоволенням, але порішила здержати поки що приймання нових членів, щоб перевести докладну контролю тих, яких досі принято.

ВИБОРИ ДО ЧЕСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

З Праги сповіщають, що парлямент і сенат відбули дня 15 жовтня с. р. останнє засіданне. Нові вибори будуть 15. с. м.

БОБРИ В НІМЕЧЧИНІ.

Над рікою Лабою в Німеччині живе около 200 бобрів. Хоч вони є шкідниками, є вони під охороною як цікаві памятки звіринного світа.

СЕРЕДНІ ШКОЛИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Перша американська „гай скул" типу теперішньої середньої школи була заснована в Бостоні в 1821 році. Тепер усіх публичних (удержуваних державою і під її наплядом) середніх шкіл в Злучених Державах поверх 19,000. До того треба додати яких 2,500 приватних „гайскулів" і яких 300 шкіл спеціяльно підготовляючих своїх учеників до вступу в університети і колегії.

В усіх публичних середніх школах учился в 1922 році 2,873,009 учеників. Разом з учениками приватних шкіл, приготовляючих курсів й учительських каледжів, число молоді в американських середних школах перевисшило в тім році вже 3,200,000. Звичайно, з кождим роком воно росте.

Для більшости тих учеників середня школа, се є їх остання школа. В ній вони кінчать своє шкільне навчання. Для прочих се тільки підготова школа до университету, ступінь поміж початковою і висшою школою. З кождої тисячі учеників початкової школи 342 переходить ще далі вчитись до середньої, з них 139 її кінчить а 72 іде ще студіювати в университетах або якійсь іншій висшій школі.

Правильно навчанне в середній школі обіймає чотири річні курси по 36 тижнів; Що найменше три учителі віддають весь свій час навчанню в школі, яка має відповідну бібліотеку і лябораторії.

Шкільна програма не в усіх середних школах однакова, але правильно вона обіймає слідуючі предмети: англійську мову і письменство, математику, історію, науку про природу, рисованне і чужі мови: латинську, грецьку, французьку, еспанську, італійську і німецьку, споміж яких ученик може собі вибирати. Взагалі кождий предмет значать певним числом „одиниць" („юнит"), від одної до чотирох, і для допущення в університет вимагається звичайно пятнайцять „одиниць", пройдених в середній школі.

ВИБУХ ТАЄМНИЧОЇ ПОСИЛКИ.

На головнім залізничім двірці в Ґориції, в Італії (колись Австрія) приняв нач. стації зі своїм заступником пакунок, який по розкриттю експльодував і ранив тяжко обох урядників. Пакунок походив з Брешії і адресований на стацію Ґориція Монте Санто, якої начальник є заразом секретарем тамтешньої фашистівської партії.

ПРОТИПОЛЬСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КОВНІ.

З приводу пятиліття забрання Вильни через ґенерала Желіговського в Ковні, столиці Литви, обходжено національну жалобу. Похід скінчився маніфестацією перед урядом. Демонстранти підійшли під дім ради міністрів, а коли на бальконі появився президент міністрів Бистрас і не промовив, товпа стала підносити ворожі оклики на адресу уряду і домагатись литовсько-польських переговорів. В справу вмішалась поліція і стала відганяти товпу від дому ради міністрів. Демонстранти розійшлися з трудом, гидаючи ворожі оклики на адресу Польщі.

ЗНЕСЕННЯ ОРДЕРІВ В ДАНІЇ.

Справа знесення ордерів в Данії, яку мав полагодити премієр Штавнінґ, довела до непорозуміння. Штавнінґ, іменно, перебираючи уряд прирік своїм прихильникам, що скасує всі ордери (відзначення), а тепер сам приняв відзнаку першої кляси німецького Червоного Хреста. З цього приводу накинулися на нього данські газети, а премієр заявив, що перед рішенням тої справи він мусить провірити як мається та справа в инших краях. Скасування ордерів буде полягати мабуть на тім, що данські ордери будуть роздавати тільки чужинцям а данським горожанам ні.

ТАК ПРАЦЮЮТЬ НІМЦІ!!

Німеччині на підставі версайльського договору не вільно держати більше війська, чим сто тисяч. В той спосіб побідники бажали Німеччину вдержати все слабою, нездатною до війни. Та Німці собі порадили. Армії не творять, але за те виховують молодь так, щоби вона була здорова, сильна і здібна до оборони вітчини. Доконують вони цього при помочі спорту. Уся німецька молодь є згуртована у спортових товариствах, де працюють над її здоровлем і фізичною силою. В цьому році в Німеччині істнує 57823 спортових товариства, в яких ґуртується 6,971.500 членів.

Майже сім міліонів членів!

Це дає запоруку, що німецька нація не загине.

ЩО ЗРОБИВ ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД З МАРКАМИ.

Спакував марки на 173 вагони (с. є. 4 великі тягарові поїзди) та відвіз до фабрик паперу переробити на звичайний папір. А що буде зі „злотим", як так далі піде?..

Пенлеве приймає плян частинної державної соціялізації Франції.

ПАРИЖ, 13. падолиста. — Французький премієр і міністер скарбу, Поль Пенлеве, в порозумінню з радикальними соціялістами згодився на плян частинної державної соціялізації Франції і предложить його парляментови до приняття.

Сей плян приписує, що великі промисловці і торговельні уділові компанії мають передати державі на власність 15% своїх уділів.

Кромі сеї частинної соціялізації Пенлеве приняв також плян „національної даннини" від реальностий у висоті 1½ раза річного приходу з них, а яку власники реальностий могли би сплатити або один раз гуртом, або частками протягом 14 літ.

Також предкладає Пенлеве окремий податок на майно в стаку (уділах) і в позичкових бондах.

Вкінці плянує він і мораторію (проволоку у сплаті) на коротко-реченцеві державні (внутрішні) позичкові бонди.

Пенлеве сподівається, що сим радикальним пляном фінансової реформи принесе Франції радикальний ратунок у фінансовій скруті, одначе французькі економісти кажуть, що сей плян підірвав би тільки довіре до фінансів Франції і спричинив би промисловий застій краю, а навіть утечу грошевого капіталу заграницю. Тому вони вірять, що французький сенат відкине сей плян і остаточно мусить небаром прийти до нових парляментарних виборів.

ГРАБСЬКИЙ УСТУПИВ.

ВАРШАВА, 13. падолиста. — Сьогодня кабінет Ґрабського уступив ізза фінансової кризи.

ДОБРОБУТ В АНГЛІЇ ЗРОСТАЄ.

ЛОНДОН, 13. падолиста. — Британський міністер скарбу Винстон Спенсер Черчил заявив, що добробут в Англії зростає, а се видно, казав, по збільшеному русі в промислі і торговлі та по розмірному зменьшенню безробіття.

„УСТУПКИ" ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 13. падолиста. — Тутешня преса пише, що аліянти обіцюють Німеччині такі уступки: 1. — Опорожнення міста Кельну. 2. — Зменьшенне окупаційної армії в Ренщині до 40,000. 3. — Обіцюють, що може віддадуть Німеччині третину Ренщини в 1930 році, замісць в 1935.

ЩЕ БІЛЬШЕ ВІЙСКА.

ПАРИЖ, 12. падолиста. — Французьке правительство заявляє, що готовить висилку нових військових сил до Сирії для „успокоення" населення.

РЕЛІГІЙНА БОРОТЬБА В КАБІНЕТІ.

ГАҐА, столица Голяндії, 12. падолиста. — З голяндського кабінету уступило 4 міністрів католиків ізза приняття парляментом буджету, в якому вичеркнено видаток на посольство при Ватикані.

Сю постанову принято на внесенне протестантського посла яко один із засобів ощадности.

Голяндська преса не погоджується із скасованнем видатку на посольство при Ватикані.

СЕРБІЯ КАРАЄ 4 УРЯДОВЦІВ.

БІЛГОРОД, столица Югославії, 12. падолиста. — Югославянське правительство перепросило Італію за спаленне італійських прапорів в Білгороді, Загребі і Любляні та повідомило, що усунуло 4 мійських урядовців за се, що не вміли удержати порядку.

Югославянський міністер закордонних справ Нінчіч повідомив про се скупщину (югославянський парлямент), зазначуючи, що він жалує, що склались сумні події в Трієсті, а ще більше, що такі події повторилися в Югославії, яка звязана з Італією договором приязни.

ВЯЗНЯТЬ ЛЮДИЙ В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, столица Румунії, 12. падолиста. — По невдалому заговорі на життє румунського короля Фердинанда румунська поліція і жандармерія зачала по цілому краю арештувати людий, на яких має підозрінне, що могли мати якінебудь звязки з групою заговірників.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КУПУЙМО АКЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО У ЛЬВОВІ!

„Нація, яка в 20-ому століттю не має банку, нічого не варта", так пишуть старокраєві часописі і з такими словами остороги звертаються до українського громадянства у справі вдержання Земельного Банку Гіпотечного у Львові.

Український нарід на західно-українських землях має тільки один одинокий великий привилейний банк, а се Земельний Банк Гіпотечний у Львові.

Новий польський банковий закон приписує всім акційним банкам в Польщі підвисшити свій акційний капітал до кінця сього року. По тій причині мусить Земельний Банк Гіпотечний доповнити свій акційний капітал сумою 737,500 польських золотих найдалі до 1-ого січня, 1926 року. Якщо до того часу не буде ся мінімальна квота зібрана, Земельний Банк Гіпотечний тратить концесію і буде замкнений.

Значить, нема вже часу на якусь особливу агітацію, а треба ПРОСТО БЕЗ ВАГАННЯ ЗЛОЖИТИ НЕГАЙНО СВОЮ ПАЙКУ І В ТОЙ СПОСІБ РОЗКУПИТИ НОВІ АКЦІЇ.

Ще свіжі в нашій памяти всі ті зусилля, яких треба було вжити, щоб одержати в 1909 році концесію на банк, який становив тоді зворотну точку в нашому економічному життю. А тепер знову нема двох гадок щодо сього, що коли не вдержимо того банку, то ніякого другого вже під Польщею мати не будемо. Польща не дасть нової концесії, бо вона змагає пляново до того, щоб наш нарід знищити не тільки політично і духово, але й економічно. Земельний Банк Гіпотечний, се ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІКОНЦЕ В ШИРОКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ, бо лиш через нього має старий край безпосередній звязок з фінансовим світом. Розвивався він гарно і видержав світову хуртовину, хоч польська влада ставила йому колоди на кождому кроці. І коли десятки польських фінансових інституцій, що користувались допомогами та полекшами з боку польської держави, побанкротувало, Земельний Банк Гіпотечний видержав важку кризу. ТИМ ПІДНІС ВІН СВІЙ АВТОРИТЕТ І ЗБУДИВ ЩЕ БІЛЬШЕ ДОВІРЄ ДО СЕБЕ У СВОЇХ І ЧУЖИХ.

Тому то, коли вибила дванайцята година, яка має вирішити про дальше істнованне одинокого нашого банку, ЦІЛЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ЗАЯВИЛОСЬ ОДНОДУШНО ЗА НЕГАЙНИМ ДОПОВНЕННЄМ АКЦІЙНОГО КАПІТАЛУ, так як сього вимагає новий польський закон.

Саме доповненне капіталу не є ніяким злом для Земельного Банку Гіпотечного. Навпаки, воно поставить його на ноги і дасть змогу поширити діяльність. Біда тільки в тому, що доповнити має український нарід, той, який вже й так аж надто сильно обтяжений і вчасі, коли панує в краю велика матеріяльна скрута.

Та всетаки не можна навіть сумніватись і припускати, щоб ми мимо тих важких обставин могли не зложити потрібної суми. Ратовання Земельного Банку Гіпотечного є в теперішньому моменті до тоїсамої міри важною справою, що ратунок Рідної Школи. З тою одначе великою ріжницею, що Рідну Школу ратуємо добровільною жертвою яко свідомі і патріотичні Українці, А АКЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ КУПУЄМО ЯК ТІ, ЩО ВИЗНАЄМО ЗАСАДУ „СВІЙ ДО СВОГО" І СКЛАДАЄМО СВІЙ ЗАОЩАДЖЕНИЙ ГРІШ У СВОЇЙ РІДНІЙ, СОЛІДНІЙ ІНСТИТУЦІЇ.

Українська суспільність має розкупити 29,500 акцій. НАЛЕЖИТІСТЬ ЗА КОЖДУ АКЦІЮ ВИНОСИТЬ $5. Ту суму могли-б розкупити легко самі американські Українці і се був би великий сором для нас, якби ми стояли осторонь від тої акції. В старому краю вже підписують і вже складають гроші. Не ждуть на нас і на нас не оглядаються, а складають, бо ворог, який рахує, що нам ся акція не вдасться, пильно слідить за нею та провірює нашу солідарність, наш дух і запал, наше розуміннє громадянської карности, взаїмного інтересу та принятої у всіх народів засади: Свій до свого.

З ОГЛЯДУ НА ВАГУ СПРАВИ РІШИЛО ТАКОЖ ОБЄДНАННЄ ВІЗВАТИ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ, ЩОБИ ПРИЛУЧИЛИСЯ ГРОМАДНО ДО ПІДДЕРЖАННЯ НАШОГО ОДИНОКОГО УКРАЇНСЬКОГО БАНКУ В СТАРОМУ КРАЮ ТА РОЗКУПИЛИ НОВО ВИДАНІ АКЦІЇ, бо в той спосіб зроблять бизнес, а заразом виконають в теперішньому моменті ще й патріотичний обовязок.

ГРОШІ МОЖНА ПОСИЛАТИ ПРОСТО ДО КРАЮ, АБО ДО ОБЄДНАННЯ, яке після умови із Земельним Банком Гіпотечним буде пересилати гроші зараз до Львова, або уміщувати в Америкен Експрес Компені в Ню Йорку на конто Земельного Банку Гіпотечного. Кождий акціонар одержить оригінальні акції зі Львова по скінченню субскрипції.

Громадяни: —

НЕ ЛЕГКОВАЖМО СОБІ СПРАВИ, ЯКА Є ЖИТТЄВОЮ ДЛЯ НАШОЇ НАЦІЇ. Ми тут нічим не ризикуємо, а тільки вкладаємо центи в добрий бизнес і на добру справу. Чи треба шукати ще інших арґументів? Ні! Тепер треба тільки послухати голосу просьби старого краю і розкупити акції одинокого, а притім солідного українського банку.

За Обєднання Українських Організацій в Америці:

ЯК ФИЛАДЕЛФІЯ ОБХОДИЛА ПЕРШОГО ПАДОЛИСТА

(Допись з Филаделфії, Па.)

„В борбі і крові добудемо право своє". Такий був наголовок сценічного образу, уложеного дром Володимиром Галаном, б. старшиною 10. Гарматного Полку У. Г. А., і такий був зміст цілого свята.

Перший раз в історії филаделфійської громади велика Україн. Галя була замала, щоб помістити всіх учасників. Вже о 6. год. як назначено було початок, галя була так переповнена, що годі було протиснутись. Сцена умаєна хоругвами та осіннім листем пригадувала всім, що ми зійшлися на велике свято.

Вступну промову виголосив п. Т. Грицей та пригадав присутним значінне того великого дня для українського народу. Це свято повинно дати нам нових сил до нової праці та злучити нас в одну велику громаду. Промову нагороджено гучними оплесками.

Зачалась вистава. На сільському майдані Михайло (В. Петрусик) втікач з австрійської армії стрічається з мамою, яка не хоче пустити його більше на італійський фронт. І Михайло рішив остати дома, і „боронити землі своїх батьків від мадярської наволочі", яка грабить його рідних. Та жандарм вже стежить за ним, щоби відіслати його на фронт. Марія (пані А. Рибакова) просить начальника громади, щоб він переховав Михайла у себе. На саму згадку, що її син мав би знову йти на фронт, з її уст видирається розпучливий проклін: „О, коби я могла стягти всі проклони на голови тих недолюдків. Я віддам своє життє, лиш ти жий, сину". Надходить старий, сивий дідуган, начальник громади, дядько Максим (М. Рибак), який богато натерпівся, обороняючи своє село, та приносить їм радісну вістку: В ночі заїздив до нього післанець від Начальної Команди Українських Війск та сповістив йому, що українське війско заняло столицю Львів, а ранком Український Уряд перебере управу краю. Тому Михайло не сміє вертати на фронт, бо „жде його і нас велика праця".

З далека чути відгомін стрілецької пісні „Ой видно село, широке село під горою". З груди Максима видирається радісний оклик: Боже, мені на старість моїх літ довелось дожити такого щастя, бачити мій нарід на волі! Дай мені силу вести моє село, дай силу мому народови захищати свою державу". На сцену вбігають сільські дівчата, хлопці, старці та діти, а за ними з піснею на устах входить стрілецька чета, в повнім зоруженню і складно стає на сцені. Буря оплесків витає Стрільців. Та вони стоять наче мур і не ворохнуться. В чоло виходить четар Карась (Л. Личак) і грімко лунає приказ: До стопи кріс! Стрільці справно виконують приказ і знову буря оплесків лунає на стрічу нашим Стрільцям. Четар Карась перебирає владу в імени Української Держави і читає маніфест.

„Чета в право глянь"! — лунає приказ і понеслись могучі звуки гимну. І тихо, набожно слухає нарід, стоячи, пісню. Знову буря оплесків. Та Стрільцям пора в дорогу. Забирають зі собою добровольців і з піснею „Їхав стрілець на війноньку" відходять. А нарід пращає їх: „Боже, захисти їх від ворожих куль". З піснею, „Боже великий, єдиний", паде заслона.

Зачинається концертова частина.

Святочна промова д-ра Л. Мишуги освітлює ці великі події першого падолиста. І знова тишина на салі, кождий ловить слова промовця, які падуть з таким жаром і з такою силою, що сльози радости являються

Слідують дальші точки програми, гра П. Дубаса на скрипці, декламації діточі п-ни Самбір та Секот, баритонові соля Свистуна та Пеленського, фортепянова гра п-ни К. Росолович та виступ хору під управою Коцюбинського. Всі точки виконані бездоганно, приняті були публикою з одушевленнєм.

Знова підноситься куртина. Дія сумнійша від першої. Діється се 1. падолиста та вже не 1918, а десь пізнійше. На сцені могила зі стрілецьким хрестом а біля неї стоїть мати-жалібниця Марія. Страшний біль стискає її на згадку, що може її син теж спочив в темній могилі і вона не побачить його більше. Дядько Максим потішає її, що чейже син вернеться. А коли і згинув, так в чеснім бою. „Не одна ти, Маріє. Вся наша земля зрошена слізми материй та вкрита отакими могилами наших стрільців-героїв. Будь гордою матірю свого сина-героя. Не плач Маріє. Весь український нарід клонить сьогодня свою голову перед українською матірю, що виховала йому таких борців". Сходиться сільський нарід на могилу і сліпець-бандурист. І знову чути тужний голос бандуриста (Т. Свистун): „Ох, чогож я так днеська сумую. Про стрілецьку долю згадав".

За сценою підноситься буря, переходять стрільці в поході на Львів і стрілецька розвідка на чолі з Михайлом входить знову на могилу. Та не довго вона остає. Бо ось чути звук стрілецької сурми „Збірка" в „Наступ" і чета готовиться до походу. З могили чути могучий голос: **„Народе мій. В боротьбі і крові добудеш право своє".** Вибігає русалка (п-на О. Грицей) та закінчує образ словами: „Стрільці, це голос вашого вожда Вітовського".

Буря оплесків не має кінця. На сцену виходить окружний отаман Січи, якій пропоручено було виготовити це свято, та заявляє, що найбільше праці при устроєнню цего вечера положив б. боєвий старшина 10 Гарматного Полку У. Г. А. Др. Володимир Галан, який являється теж автором цего чудового сценічного образу. Публика жадає виходу автора на сцену. Ще раз підноситься куртина і впослідне учасники любуються видом наших Стрільців. Свято кінчиться піснею „Не пора, не пора".

Треба згадати ще гру І. Орлика в ролі Іваська та п-ни О. Коцюк в ролі Катрусі, які були відіграні добре. Про гру пп. Рибаків можна хиба сказати, що вони вивязались як найкрасше. В другій частині образу, над стрілецькою могилою, гра Матері була так величава, що на лицях слухачів на цілій галі появились сльози. Ніхто не забуде цих хвиль материнської любови і посвяти для рідного краю. Так переказати почування української матери міг лише той, хто сам переживав ці хвилі пращання.

Ролю Карася знаменито відіграв Л. Личак. Тут бачили ми суворого старшину, повного ідейної посвяти, закамянілого від куль і пороху. Та вид родинного щастя пригадує йому, що він остав сам „і нікому його пращати". Та це лиш хвиля слабости. Велике завданнє боронити свій край перемагає його біль і ми чуємо його сильний приказ: „Сотня позір! За мною ходом руш!" І сотня з добровольцями відходить... Так природно і так величаво, що сльози радости тиснуться до очий всіх присутних... Ролю Михайла відіграв знаменито В. Петрусик, а стрілецька чета своїми вправами з крісами чарувала видців.

Годі тут говорити про критику. Цей вечір, це була хви- тина за картиною представляла нам силу, міць та зрив народу до свободи.

Як величною була посвята і любов до рідного краю у цих стрільців та як величними були їх діла! Це зрозумів филаделфійський загал і склонив свою голову перед ним. А заслуга в сьому велика автора сценічного образу.

І коли читаємо, що комітет свята рішив видати друком цей сценічний образ, щоб вшанувати автора Др. В. Галана, то це хиба буде найкрасша прислуга комітету, що дасть можність українському загалови пережити ті хвилини, які переживали ми на тому святі.

Филаделфія не бачила ще такого свята, так говорили всі учасники. А це хиба вистарчить як нагорода для всіх тих, які причинились до його звеличання.

Перший раз ми обходили українське ДЕРЖАВНЕ СВЯТО в державнім настрою.

Цим можна пояснити і це, що в такому натовпі народу свято перейшло в найкрасшім порядку.

Учасник.

СПРАВА УСТАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ.

До останнього часу істнує відмінність українського правопису в школі, пресі, державних і приватних установах. Буває навіть, що дві ґазети, які виходять в одному місті, мають ріжний правопис. Ця ріжноманітність науково не може бути оправдана, а практично має великі незручности. На це звернули, нарешті, свою увагу керманичі народньої освіти на Вел. Україні, і при Нар. Комісаріяті Освіти утворено комісію для встановлення єдиного українського правопису. Недавно відбулося засідання цієї державної комісії, де Нар. Комісар Освіти Шумський зробив доповідь про завдання комісії. Він зазначив, що в основу своєї праці треба покласти сучасну літературну мову, яка є синтезою головних народніх діялектів, взявши на увагу головним чином „найголовнійші правила українського правопису Всеукраїнської Академії Наук", затверджені Наркомпросом 1921 р. Українська літературна мова вже остільки розвинулась, що встановлення єдности правопису й уніфікації морфольогії слів вже цілком можливе. Це завдання в інтересах школи і державних установ у звязку з українізацією мається здійснити до 1 січня 1926 р. Про плян роботи комісії докладував О. Синявський. Комісія має унормувати сучасну літературну українську мову щодо правопису форм слів, відповідно сучасного державно-суспільного життя, уложити правила правопису в як найпрактичнійшу систему, підготовити збірник правил українського правопису.

На засіданні обрано так. підкомісії: 1) Правопису окремих літер, 2) Правопису й нормування флексій, 3) Правопису чужих слів, 4) Пунктуації й инш., 5) Альфабетного словничка чужих слів, 6) Української граматичної термінольоґії, 7) Альфабету.

Підкомісії зобовязані закінчити працю до 15-го жовтня ц. р. і про свою роботу повідомляти президію комісії. Кожний член комісії може брати участь в якій завгодно підкомісії.

У склад Президії комісії входять: Шумський, Кримський, Синявський і Солодуб.

Збори Комісії ухвалили запросити західно-українських граматиків і знавців мови: Ст. Смаль-Стоцького, В. Сімовича та В. Гнатюка.

Т.

ПРО СТРІЛЕЦЬКУ ОРҐАНІЗАЦІЮ

Від двох літ згадувано в Америці про орґанізацію Стрільців з Української Армії та щойно в послідних місяцях зорґанізовано перший стрілецький гурток в Филаделфії. Перші кроки в праці стрілецького гуртка вказали нам, що така орґанізація потрібна. З листів, які приходять до орґанізації від Стрільців, розкинених по всіх усюдах американської землі, бачимо, що у всіх було одно бажанне обєднатися, порозумітись та з новою силою взятись до праці на народньому полі. Серед тяжких відносин еміґраційного життя і деякі Стрільці почали вже попадати в зневіру, а бачучи загальні невдачі, відсувались від народньої роботи.

Тому, почувши стрілецький поклик, вони віджили. В них прийшла нова охота до праці в стрілецькому гурті. А яке се життє, про се найкрасше може свідчити сей оклик одного Стрільця по зборах филаделфійського гуртка: „Їй Богу, чоловік знову відживає серед старої „братії". Не тільки се. Коли збори назначено на годину 7, прибули всі просто з праці, щоби лиш не опізнитись на сходини. І перший раз за мого перебування в Америці збори зачалися точно в означений час.

Подумає може хто, що Стрільці хотять відмежитись від решти іміґрації. На се заявимо: Ні! Стрільці хотять лиш порозумітись; поділитися своїми думками та враженнями про наше іміґраційне життє та взятися спільно з другими орґанізаціями до дійсного національно-державного будівництва. Стрільці не хотять політиканства, але хотять вести національно-державну роботу так як її започаткували в Филаделфії на святі Першого Падолиста.

Послідні збори Филаделфійського Гуртка рішили скликати Стрілецький Зїзд, який дав би відповідь Стрільців на всі біжучі питання нашого народнього життя.

Досі Стрільці мовчали і з боку гляділи на топтанне державницької ідеї всякими орієнтаціями. Тепер крайна пора висказати наші погляди. А щоби сі погляди мали силу, нам треба бути зорґанізованими. Завданнєм кождого Стрільця є зголосити негайно своє приступленне до орґанізації та висказати свої погляди про потребу і завдання стрілецького зїзду.

Сей зїзд повинен внести більше ідейности в наше народне життє та прочистити національно-державницький табор від всякого політичного шумовиння, якого стільки призбиралось на нашому національному орґанізмі за послідні роки.

Живучи на еміґрації, серед найкрасших матеріяльних обставин, на нас спочиває велика відвічальність. Ми повинні взяти її сміло та допомогти краєвому Стрілецтву в його безустанній боротьбі. Інакше стратимо прова зватися Стрільцями.

Володимир Галан
б. старшина 10. Гарматного Полку У. Г. А.

ПОДЯКИ

БЕРВИК, ПА.

Складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділенне мені запомоги з фонду бідних в сумі $50.

Одночасно желаю красного розвитку У. Н. Союзови, щоби члени зростали на сотки тисяч, бо то є найкрасша наша орґанізація.

Ева Ґелетій,
членкиня 164 від. У. Н. Союза.

БЕРВИК, ПА.

Я нище підписаний складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділенне мені запомоги з фонду бідних в сумі $50. Так само складаю подяку місцевому урядови за труд для мене. Желаю сердечно красного розвитку Українському Народному Союзови, щоби члени зростали на сотки тисяч, бо то найкрасша наша запомогова орґанізація.

Я. Орисик,
член 164 від. У. Н. Союза.

НАЙСТАВН, ФИЛАДЕЛФІЯ.

Отсим складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за запомогу в сумі 50 долярів.

Я зістав скалічений при роботі в фабриці, де мені утовкло чотири пальці на правій руці. Вже близько 5 місяців і ще не знаю, коли буду могти працювати, бо пальці дуже помало гояться, длятого, що кість була дуже ушкоджена.

Дорогі Браття і Сестри: — Хто-ж дав би мені поміч, якби не наше Братство, котре платить мені 5 долярів тижнево і якби не У. Н. Союз, сей наш опікун, нас всіх Українців в Америці?

Тож ставаймо громадно в ряди сеї нашої орґанізації, а У. Н. Союз подасть руку кождому вчасі потреби, бо ми не знаємо, що коли кого чекає.

Також складаю подяку урядникам нашого відділу, що відвідують мене та помагають вчасі моєї хороти.

Михайло Пліш,
член Бр. св. Володимира,
105 від. У. Н. Союза.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Демян Лемішка з Волинської губ., уезд Староконстантиновск, Вол. Купель. Холодець помер дня 30. жовтня в шпиталі, похоронов занялись [illegible]

В СПРАВІ УКРАЇНЦІВ ЛАТИННИКІВ.

Львівський Новий Час пише:

В часах гетьманської України вислано до римського папи Венедикта XV. (дня 8. серпня, 1919) меморіял і просьбу, підписану визначнійшими Українцями римсько - католицького обряду такого змісту:

„Українці римо-католики, яких є в Холмщині, Підляші, Поліссі, Волині, Галичині, Буковині і на Великій Україні більше як три міліони, **не мають ніодного українського єпископа і ніодного римсько-католицького священика Українця.** Всі римсько-католицькі єпископи на українських територіях є шовіністами Поляками і Українців римо-католиків до семинарій духовних не приймають. Крім того ці польські єпископи зостро заборонюють усім собі підчиненим священикам говорити до вірних Українців по українськи. Коли почують вони, що їх священик коли сказав проповідь по українськи, або порозуміваєть з вірними по українськи, то зараз на нього накладають кари, або переносять на захід між мазурів. Польські священики через те стали просто шовіністичними польськими емісарами, які церкву (костел) уважають не за що інше як лише за польську агітаційну трибуну. З амвони вони голосять лише лайку на Українців, або заклинання, щоби всі римо-католики під тяжким гріхом не важились говорити до дітий чи до сусідів інакше як по польськи. Польські ксьондзи вмовляють в усіх, що кождий, хто є римо-католиком, є вже тим самим і Поляком, хотяй по польськи й говорити не вміє, хотяйби ще вчера був перетягнений на римо-католицький обряд, до чого вони уживають ріжних підступів, навіть вмовляють у своїх вірних, що і папа римський є Поляком і лише по польськи говорить; і що святі лише польські молитви розуміють. А навіть ізза сего шовінізму допускаються польські ксьондзи ріжних не християнських вчинків: прим. не хотять посвятити пасок тим, які кажуть, що вони не Поляки; не хотять таких сповідати, коли не говорять до них по польськи (а прецінь не вміють), а навіть від шлюбу таких відгонюють. Один польський свящ. на Підляші не хотів висповідати старої женщини перед смертю, а то тому, що домагався, щоби вся її рідня присягнула, що буде голосувати за Польщею, а рідня не згодилась на се. **Таким поступуванням сі ксьондзи наносять лише католицизмови ганьбу і шкоду.** Прецінь католицька церква для всіх народів, отже і для Українців. Кождий народ, отже і український має право домагатись богослужень (додатково) і молитви та проповіди у своїй рідній зрозумілій мові, а того Українцям польські священики не дозволяють. Мають право Українці домагатися своїх єпископів і священиків Українців.

Взагалі польські ксьондзи стараються всіма силами польонізувати усіх Українців римсько-католицького обряду, яких загально є три міліони. Польські ксьондзи учать українських дітий релігії лише по польськи, висміюють українську мову; кажуть дітям говорити лише по польськи і співати польські шовіністичні пісні, які ображують почування Українців.

Ми-ж Українці не хочемо бачити в католицькій церкві польської шовіністичної агітації; хочемо бачити справедливість в найвисшому заряді католицької церкви, який усував би такі вибрики шовіністичного чужого нам духовенства, що навіть при помочі „слова Божого" нищить наш народ [illegible] національне його [illegible] щоби завести [illegible] польських ксьондзів між Українцями.

Поляки перед цілим світом голосять, що вони є найліпші католики, а в дійсности вони є лише шовіністами Поляками, а католицизму уживають лише на поширене польонізації і тим шкодять католицькій церкві. Своєю агітацією Поляки все шкодили єдности східної і західної церкви і вони були причиною упадку унії на українських землях, бо використовували її для поширення панування польських панів. А ніхто прецінь не згодиться бути католиком лише на се, щоби підпасти під польських шовіністичних ксьондзів, які зараз схотять зробити з нього Поляка.

Тому ми, Українці римо-католики, жадаємо і просимо о установлене для Українців римсько-католицького обряду, котрих на всіх українських територіях є три міліони і котрі не є Поляками, бо по польське не вміють говорити, а є з діда прадіда Українцями, **трох єпископів римсько-католицького обряду, всіх трох по національности Українців; одного для Поділя, Волині і Великої України в Житомирі, другого для Холмщини, Підляша і Полісся в Білій на Підляші** (замісць сеї дієцезії, що має повстати в Янові на Підляші з єпископом польським Пшездецьким), **третого у Львові для Галичини і Буковини.** Просимо сим єпископам віддати ці власть усі костели, яких вірні в більшости Українці (готорять по українськи) і завести проповіди, молитви і богослуження на український мові".

Слідували підписи...

Такий меморіял вислано до Риму, в українській і латинській мові, але відповіди не було.

Але ми між собою мусимо вже раз ясно собі здати справу, що ми всіма силами мусимо ратувати Українців латинників від польонізації. Ся справа між нашим загалом не має досі зрозуміння, а часто і самі відтручуємо латинників, говорячи до них: „То Поляк!". Ми мусимо і їх зорганізувати.

М. Миханько.

ДОПИСІ.

СТРЕТФОРД, КОНН.

Жертви на голодних.

В нашій місцевости Стретфорд, Конн., запросив до себе чесних гостий Иосиф Підлуський на хрестини. Забаву величесно і розумно і при тій нагоді не забули про наших братів в старому краю.

На поклик Михайла Галькевича, котрий присутним розказав коротко муки і голод в Галичині, зложили на його руки отсї жертви на голодних:

По $1.00: Ю. Кузів, Джемейка, Н. Р., Мих. Галькевич, В. Підлуський, М. Шиманський, П. Гринюк, Й. Підлуський, Іван Кіндзерський; по 50 центів: М. Пупсяк, В. Кузів. Разом $8.00, котрі висалось до Обєднання.

КЛІВЛЕНД, О.

Як відбулося свято Першого Падолиста в Клівленд, О.

Клівлендська українська громада при церкві св. апп. Петра і Павла святкувала сього року день Першого Падолиста так святочно, як ще ніколи від 1918 року, а доказом правди сих слів є зібрана поважна як під теперішню пору сума $200.00 для інвалідів, вдовиць і сиріт по погибших в боротьбі за волю України: Ту суму безпроволочно вислано до рідного краю через Обєднанне.

У Свободі була згадка о висше згаданій зібрці, однак [illegible] го до парохії св. апп. Петра і Павла в Клівленд, О., почалось нове життє як на полі церковнім так і на народнім і ті одиниці, котрі передше все старались причинитися своїм трудом і працею для добра українського загалу, а котрим все кидано колоди під ноги, тепер наче віджили і зачали з одушевленнем продовжувати ідейну працю. Вже на початках показалося, що несе за собою згода і єдність.

В день Першого Падолиста вже від години 8.30 рано почалося свято. На ранній Службі Божій (яка правиться для дітий) виголосив о. Левицький науку о значінню великого українського свята, чотири малолітних дівчат, убраних в українські народні строї із синьо-жовтими лентами на яких видніла золоченими буквами напись: „В память погибших за волю України", роздавали дітям при виході із церкви карточки з поясненнем торжества і вступ на представленне.

О 10-ій годині почалась торжественна Служба Божа на інтенцію інвалідів, вдовиць і сиріт по погибших за волю України.

В часі Служби Божої виголосив о. Левицький прегарну відповідну до свята проповідь, якої зміст присутним полишиться в памяти навсе.

По Службі Божій при уставленій з хрестом могилі, над якою висіла золотими буквами читна напись: В память погибших за волю України, — відправлено панахиду за полеглих в борбі за волю України. Вчасі панахиди а також вчасі Служби Божої стояла в асисті 3-тя сотня славної Січової організації.

При виході з церкви висше згадані дівчата продавали синьо-жовті відзначки з написю „В память погибших за волю України".

О годині 4.30 члени церковного хору під проводом дяковчителя Иосифа Букати відограли представленне для дітий „Бабський Бунт". Перед представленнем були декламації, пісні і виголосив вступне слово о. Левицький.

О годині 7.30 вечір при переповненій людьми галі, церковний хор відспівав: „Тобі, земле моя". Посім 7-літня дівчинка віддеклямувала дуже гарно „Мово рідна". Відтак о. В. Довгович з Янгставн, О., що прибув у гості на свято виголосив дуже гарну предмову, яка була за вступне слово. Далі цікльні діти віддеклямували кілька відповідних декламацій і хор відспівав: Тиха ніч налягла світ" і почалось представленне „Бабський Бунт".

Між актами о. Левицький виголосив ще одну коротку бесіду, в якій загрівав присутних до зложення жертв на інвалідів, вдовиць і сиріт по полеглих за волю України. Чотири дівчатка з капелюхами в руках пішли збирати жертви, яку присутні зложили в поважній сумі.

Члени церковного хору, які брали участь в представленню, слідуючі:

П-ні Роза Бандура, Р. Кокоць, Марта Стебельська, Катерина Марко, Р. Кулян, А. Щерба. Василь Гузіль, Петро Свідрик, Ф. Гузіль, А. Шведик, Иосиф Хміль, В. Форемний, Д. Країло, М. Соболь, В. Потюк. Всі зі своїх роль вивязались дуже добре, за що від публики на знак признания одержали много оплесків.

Цілий день Першого Падолиста був для клівлендської української громади так торжественно-святочним днем, що назавсіди полишиться в памяти присутних на тім торжестві.

ПЕРТ ЕМБОЙ, Н. ДЖ.

День Першого Падолиста в Перт Ембой, Н. Дж.

Як по других українських патріотичних громадах, так і в Перт Ембой сього року не забули Українці відсвяткувати семилітні роковини проголошення независимости Західної України. Вже з ранку було можна пізнати рух і то не так межи старшими як межи дітворою, яка спішила радо з веселим серцем до української галі. Точно о годині 10-тій, як було заповіджено, зараз уставлятись похід в слідуючім порядку. На переді недавно заложена банда під управою п. Василя Січки; за бандою прапори, то є американський і український; один з українських прапорів несла дівчина; за прапорами всі діти шкільні і діти Серця Іс. Хр., уставлені в чвірки; за дітьми сестритство Непор. Зач. Пр. Діви Марії; за сестритсвом у гурті уставились у чвірки всі братства і товариства. Точно о годині пів до одинайцятої похід при звуці банди рушив до церкви.

В дверях церкви тутешній парох о. Мих. Лисяк привитав коротко зі сльозами в очах згаданий похід, а відтак цілий похід рушив до церкви, де зараз зачалась Служба Божа. По відправі Служби Божої о. Мих. Лисяк виголосив прекрасну зворушуючу до глубини серця науку, в якій згадав про всіх полеглих борців і всіх тих, що поклали свої голови за українську державу. По науці зачалась панахида за полеглих героїв в обороні української держави. Вчасі жалібного богослуження співав хор під управою п. Дан. Стецика. По скінченій відправі цілий похід в такім порядку як до церкви так і з церкви рушив до української галі.

В галі таки зараз відбулося святочне віче. Коли піднеслась занавіса, на сцені побачилось могилу, на якій був хрест з написю: Борцям за волю України. По боках могили уставлений хор під проводом Д. Стецика відспівав: Ви жертвою в бою нерівнім лягли. По відспівнанню хору увійшли шкільні діти, хлопці і дівчата з цвітами, уставляючись вколо могили. Вони клячали зі зложеними руками і співали: Ой у полі могила. Притім, відходячи, клали квіти на могилу. Відтак предсідатель віча д. Андрій Яричевський отворив короткою промовою віче і рівночасно представив першого запрошеного бесідника д-ра В. Галана. Др. Галан сказав, що громада зійшлась нині, щоби відсвяткувати день волі і независимости. Вказуючи на [illegible] нарід боровся і віддав житте своїх синів?

Притім згадав цілу історію світової війни, а вкінці також і події по розпаді Австрії, то є час вільної Західної України. Війна, казав, була страшна, хочби тому, що наші великі сили були на італійськім фронті, і в полоні, а решта війська, яке було при нас, не мало досить амуниції і крісів і хотяй ми знали, що тяжко буде нам вдержатись на своїх силах, помимо сього кождий боровся як міг до останнього віддиху. Помочі не було жадної, говорив він. Другим бесідником був п. Волод. Білоруський, який коротко повторив ще цілу історію свята. Яко наочний свідок межи іншим додав ще, як український нарід перетягали на свое за ріжними винагородами; як нищили Українців, а особливо вчасі війни злочинними доносами нашу інтелігенцію і просвітнійших Українців висилали в табори і там мучили, де богато погинуло з голоду і холоду. Вкінці показав на могилу і казав, що вона кличе до нас о пімсту, пімсту, і то так довго, доки український нарід не вирветься з неволі ляцької. Опісля забрав слово ще о. Лисяк, дякуючи всім присутним так місцевим як і Картеретцям, які прибули громадно на святочне віче до нас, не жалуючи свого труду, а тимсамим дали доказ гідного пошанування сього святочного і памятного дня независимости. Відтак представив прибувшого недавно до нашої парохії студента п. Василя Белніва, який певно не з роскоші покинув свою рідню і прибув сюди з наміром укінчити свої студії. Вкінці загрів зібраних до зложення жертви на голодуючих до краю. Відтак забрав ще голос прибувший студент Василь Белнів, який у своїх словах описав коротко цілу подію, як діється під теперішню пору в нашому краю. Відтак дав привіт від нашої землі — який принято грімкими оплесками.

По скінчених рефератах зачалась збірка. О годині пів до четвертої віче замкнено відспіванням пісні: О, Україно.

Більшими жертвами зложили слідуючі:

По $5.00: Волод. Білоруський, Текля Гаврилів, Стеф. Куцик; по $2.00: Мих. Вітів, Григ. Демкович; по $1.00: Всч. о. Мих. Лисяк, Дан. Стецик, Анна Стецик, Мих. Шпак, Катер. Мельникевич, Катер. Кричковська, Ник. Олійник, Стеф. Скочинець, Иосиф Голіновський, Анна Горнятко, Анд. Яричевський, Василь Яричевський, Василь Дригинич, Василь Фединишин, Гарасим Мисак, Іван Торбин, Петро Макар, Василь Січка, Григ. Лайкош, Марія Гаврилко, Семен Кормасин, Иосиф Попіл, Іван Гураль, Пилип Маник, Петро Стопель, Мих. Головчак, Петро Кречковський, Іван Горбусь, Григ. Геба, Іван Березовський, Иосиф Швайлик, ст., Теод. Мисак, Іван Швайлик, Кость Іванців, Дмит. Белнів, Теод. Пашуля, Стеф. Гонимар, Петро Боднар, Пилип Романко; по 50 цнт.: Матвій Старанчак, Доська Мисак, Теод. Ватраль, Василь Козак, Иосиф Гинда, Іван Цимбалістий, Пилип Щуцький, Мих. Чумер, Григ. Бабин.

Решту зложено дрібними датками, що разом зробило суму $97.37.

Розходу було $20.30.

Лишилось чистих $77.00, які вислано через Обєднанне на політичних вязнів $25.00, на голодуючих $22.00.

Гарасим Мисак і Мих. Чумер, секретарі віча.

ДОБРА РАДА.

Переходячи вечером міським парком затримавсь я коло гуртка молодих українських робітників, котрі окружали старого Панька і цікаво слухали його оповідання.

Панько говорив так гарно, що аж любо було слухати. Почав говорити якто в давну-давнину в одному селі жили собі люди, помагаючи одни другому в тяжкій мужицькій праці, як то в них гарні порядки були, про їх волю і свободу, аж доки нечиста сила не принесла в село боярина, котрий загарбав ліс громадський, поле, полонини і старався робити всякі пакости громаді, щоб людий поробити своїми рабами. Говорив й про чудову долю боярина, котра полюбила мужицького сина, про війну і т. д., а в кінці сказав:

— Хлопці! Цікава се історія: написав її Іван Франко під назвою: Захар Беркут. Кождий з вас повинен її перечитати та набратись розуму, відваги і геройства, бо якраз тепер вам треба ступати слідами тих наших давних героїв і помагати нашим братям прогнати ворога з рідного краю.

Пішліть $1.50 мані-ордером або марками до Свобода, 83 Grand St., Jersey City, N. J., а відворотною почтою дістанете Захар Беркут, котрий вкаже вам шлях і дасть відваги до боротьби за рідний край.

Катря Гриневичева.

ШЕСТИКРИЛЕЦЬ.

В кождім серці розкинулася горілиць утома. Не так утома, як вечірня насолода світлим днем, величавим, одновляючим пережиттям. Зов дзвонів, грюкіт колісся, погейкування виснаженого степовим вихром юнацтва, рев добичних стад, дикий клекіт половецької череди гнаної вперід витязів ударами копія, живловий лик товпи, схвильованої шипотом незрівнаного враження, дурманом хвилі, розколихували Галич від досвідка аж по вечір, зелений як финифта, весь в іскрах, піснях і росах...

Там, де дугою обгинаються борове, повз княжий замок, двічи обведений твердю, із трох сторін захищений водами Лукви, плигали якраз останні сотні дружинників на баских конях, серед блиску дорогих покрас, у чорняві списів, хвилюючих ніби очерет в завивнім вітрі. Недвижні постати вартових з десницею на рогатині виростали верх заборола як залізні відливи, — вони стрічали побідників щонайбільшою войовницькою шаною: мов у крицю закутим, гордовитим мовчанням. За те-ж ціле узгіря аж під глиб ровів, Бабин торг, ще й передмістя, доки сягало око, обліпило чернолюддя пасмужно-жовтим китягом, ніби рій бжіл липову гиляку.

Гамір ішов немовби томний вже і стишений у собі; один по однім ущухли дзвони, ще тільки благовісник з собора святого Пантелеймона розсипував куриво вітхненого гимну, та й його пісня у якійсь хвилі заломилася у своюму пориві і змовкла самотою.

Нахилилася сутінь, повіяло тихим леготом, з бурі красок остався тільки сивий пил, що не хотів опасти на лиснючі води потоків і простерся плахтою над осоками великої поріччини.

Ще високий, проникливий крик з просторів, від рудавин приспаних лотачем, кудою племя смерде погнало на ніч босоногого Половчина, — ще шум відпливаючої метушні здовж вулиць та площ Галича і над вродливою долиною розснулася знемога...

Князь Роман у гридні своїй сів, — пас лицарський на долівці валяється, обіч фряжський меч з зловіщою смугою, з рожевим вогнем на смертоноснім заломі вістря. Закурена кирея і нагрудник з мідяних спіраль жбухнені через ослін.

У стольному кріслі широко розкинувся Мстиславич. Емблема самодержця, круг із золотої бляхи, протятий наскріс трираменним хрестом, блимає тускло над чорним чубом Шестикрильця. Стопи в сафянових копитцях, сшитих на підошві бронзовим дротом, недбайливо витягнув на долівці, гей би в лісі, проти димного багаття.

Він іно-що віднаходив себе у відривчастім стукоті над бровами, у відщепках боєвих звидінь, у стоязикім гомоні пережитого. Розколихані на непроглядних просторах думки носив бурний пал побідника, хоч чвара з Рюриком, по дорозі з походу, стара зарва о Торческ, жінчине придане, коштувала сили і не давала забути себе. В страхливому душевному двобою на квітчастих канівських горах мусів вийти переможцем і... велів тестя постригти силою та заперти в монастир, в лісову пастку, де крізь ґраніт келій капотять сонливі сльози вічних жереловищ, а на дверях непекупний воротар, гроза імени самодержця.

Так, — віднятий собі Торческ він заплатив двічи твердим ударом: княгиню, що виїхала в Київ стрічати його хвалу, мало не в одних рубах велів [illegible]ти батькови під поріг і ще [illegible] чернечий затвір, глухе [illegible]дубицької пущі, де з [illegible] смерти бути їй там, обсміяній, окраденій з шовкових кіс, із спілих втіх жіночого літа!

Обтрусив ховзку дрож: з перської хусти, простеленої верх ставника з многосвітичем, налинув спомин... В сутінках минулого віднайшов лагідно схиле рамя Рюриківни, звабливу лінію шиї під різками голубої завої, ухо з румяним світом від потрійних рубінових терез. Бачив її із-за стулених пальців над бровами, як загорнена в темінь чернечих риз, струнка, соколоока, з местними устами, накликує на нього хмару злосмрадних Ефіопів з крилами лилика, втуленими цупко під волохаті рамена... Як шепочеться по дебрах круг монастирських стін з червонокопитими дяволами, або зойком-перелетою стрибає по черездорожах разом з вихром, що свище у її пахучім волоссю...

О, як дратувала його неодолима влада Таємного, над ним, насильником!

Пісок котився з одної чаші у другу, бояри стояли в шанобі біля дверей, в чорних мятлях, чорних клобуках, а все князеві думці.

— Молеве поїдають ризи, а чоловіка печаль, — говорив ід сусіду догадливо звівши брови, господар на Пятиборах, по третій раз удовий, Ігор Можибожич.

В сю мить долетів з хоромів стишений голос володаревої доньки, Федори. Стелила словами, як раннім теплом по лані, ще й смугою ярої свічі, що її заслонювала перед продувом: уста в червоне сердечко витяті, голова відхилена взад вагою кіс, що звилися золотим шеломом під жіноцьким наголовником, в мережеві.

Оповідала комусь-то обіч:

— Я у мами як квітка собі гойдалася, а тепер молодости моєї ніде не видно...

Зашуміла на порозі рутьмана камка, зацоркотіла силянка на шиї з темною впадинкою: княгиня з поклоном розсвічувала нічне кандило богам, у вдяці за поворот отсього грозовитого мовчана, розкиненого мов у лісі, перед ватрою димною...

За княгинею, як тінь за сонцем майнув по гридні стрункий Ізбийгнів, молодший син Славна Витановича, князева права рука в бою, смільчак і світовид...

Молода жінка не скоро розсвічувала плаваючу в оливі шерстяну плетінку:

— Не прикажете чого, господине отче, закім відійду? — кинула розсіяно.

Тужливі, ласі, люті очі поплелися на вколішках за скиптром її краси. Якийсь завидь-завидько з гнівною застановою пошепки притакнув тій поранній вроді словами, що їх давно вже обносили чередарі поміж медульку і чорнобривець:

— У Волиночки коса з золотого волоса, цілий бір освітила...

Ізбийгнів Витанович глянув довкола як сонний, але від щастя не сказав ні слова.

Рухом руки відповів Мстиславич: не хоче нічого від неї, неважної, полохливої, як крапчате сонічко, що покладене на долоні вдає смерть. Йому інакше треба облегчити неспокійне серце: стоптати когось, що високо носить голову і за трапезою сідає одесную.

— Покличте Дарославича!

Зашепотіли страхливо: перед рундуком знявся бистрий тупіт, Навойко з Васючина погнав стрімголов. Он-он, кінь з листовими вушками летить по круглім схилю дороги, ніби змій від подуву невидимих крил...

А глиб неба визорювалася сліпуче, в гилявій орішині соловій перечіткував любовне намисто — та понад антіфон його туги стелився печальний лемент рабів:

— О, Азгулуй!

— Що се за гамір, тіуне?

— Се, господине мій, Добриня загнав твоїх Половчан на [illegible] ватрою як недолітки. Один тільки старцун-добряга між ними, Анбал, таревської княгині пістун...

Князь лопотливо двигнувся з місця, добув із за пазухи звиток пергамену обвішаний печатками з зеленої живиці, поклав його край стола і накрив опухом своєї шапки. Позіхнув, блиснувши хижою біллю зубів, і в силою підтягнув в гору квадратне вікно, три рази по три шибки.

Огнище, що горіло у віддалі ніби крівавий маяк на тлі нічного краєвиду, з яркою виразністю очертувало майдан, колишнє кладовище з лагідними сугорбами витягненими густо проти себе, ні то пісчані нарви, висипані фуфелицею, ні то хвилі застиглі серед вюнкого бігу...

Видно було, як грає іскрами смоляне пруття, як у курному попалі ватри сновигаються степові хижаки в жовтих мов шафран опанчах накинених на брудні руби, в подертих ремінних постолах, в обсмиканих тороках, що теліпалися за їхними ногами, як гаддя... З під гостроверхих шапок нависали на сховані в глиб очі бродників пасмуги твердого ніби щеть волосся, з над випуклих, кровожадних губ опускалися до долу рідкі, руді уси, рукливі як у бестій.

Дехто сидів у задушливім мовчанню, руки вкруг колін — двох спорило від горя, готові до бійки — инший байдужно вишкрябував скипкою останки вечірного сочива з розгойданого надприском казана...

Троха осторонь повзла на вколішках молода половецька дівчина, блискуча як місяць, в уплітках схожих на течійки крови. Нагі, стрункі руки її мнялися у такому нестерпному стражданню, аж уся вона мов живий янтар перегиналася страстно, люто, під цвяханням жахливої печалі, ніби в димах і вогню нашіптувала щось одними рухами мстивим ідолам степу, гуляйполя...

Анбал, окутаний з головою смугастим веретищем як Хозар в день свята, раз-у-раз клав безпомічну руку на плече дівчини і воно здрігувалось під нею, хистке з нагла як трепета. Роздертий рукав згрібної сорочки звисав з під тугого парчевого кабата з дивовижно розшитими на малих грудях бичачими головами, знаменем таревських княжат і коли вона валялася в отих ханських лудах серед пилу і роси, серце Анбала щеміло милосердям без сліз, як серце собаки.

— О, Азгулуй! — шально ридала Половчанка, проти неба залитого сріблом і тищою.

— Се Чіта, таревського коліна княгиня — пояснив із-за плечий Федори як тінь за сонцем, Ізбийгнів Витанович. — Брат її, Азгулуй сьогодня від Ратборового меча смерти пожив. В очереті ззаду на тисяцького наскочив і за горло... Полчні люди надбігли, одоліли... О Чіту річ ішла...

Роса падала на добичний хлам, звалений купою перед вікнами у довгих як вежі тінях модрини. Вогким світлом виблискували тонковолосі футра, збруя, церковні поликанделі, ханські ризи в прах розбитих поколінь Токсобичів, Урусовичів, Багубарсовичів... Знамена сих могутних недавно родів пишалися у місячному сайві безграмотною хвалою варварського орнаменту, облинялим шовком краски індиґо, розтопленим в сріблі, за яким степовики крялися під Царгород, або злітали галиччю на каравани Гречників серед степів Поросся.

— Вели сховати добич у прибік, тіуне! — дбайливо розпорядив князь. — Роса припаде збрую. А сю-он криву ножаку з рукоятію в елефантині повісиш над моїм одром про потребу, ге... ге... про хвилю пригожу!...

Розкрячений, глядів просто в лице боярам і сміявся широкими вигуками, як той вихор полонинський над безоднею. Вчинилось зябно вкруг нього.

Але... шум у дверях: Дарославич. Бояри в чорних мятлях, чорних клобуках, а все князеві думці, раді-б на розтіч. Попід налавники, по углах, приспаних тьмою чуває щось несамовите.

На зустріч господину в земному поклоні подався намісник Галича. Світло мав з боку, то із всього облича видно було лиш чорні глибини очей, відмічені трикутниками. Губи оживлені наляканим усміхом теж пірнули в тінь. За те зухвало розблисли вилиці і подане вперід підборіддя.

Намісник дожидав хвилю першого слова володаря, коли-ж все кругом заковязло ніби в липку, осінню стужу, зібрався в собі, опер потемнілу руку на мечеви і з вправою став виводити благоуханну річ. Дав [illegible]слів радости, що Галич, витаючи сьогодня свого вибранця у величі й славі, збувся довгомісячної смуги за ним печаливим керманичем держави, її щитом, силою богоданною. Дякував від імени міста і землі за сяйво могутньости, що ним витязь укрив імя бойкого народу, за славу, про яку йде гордий гомін у всечуйній Пісні.

Почерез дими мирри, що кучерявилися над словами боярина, князь впялив в нього свої студені очі з кривим посміхом:

— Рюрику київському ізза стінки у видубицькому монастирі також похвали співають! — кинув зловіще.

Дарославич замнявся, але зараз-же пірнув на ново в нерозяснену нічим глиб душі володаря. Звів свою річ до власної відданости династії, згадав обходом свої жертви... Поміж його збентежені слова вплітав свій спів цвіркун, веселий поселянин терема.

— Прихилля, кажеш, боярине? Ге-ге! Твоє д'мені прихилля! — мов списом штовхнув його у груди ярий, аж хриплий визов Мстиславича. — Ти-б радий, щоб я, як переяславські князі, сидів на отсьому столі від ранку до обіда, ти-б радий...

Не докінчив, вхопив з під шапки хартію писану з зеленими печатьми, з силою жбухнув нею в лице боярину і піджмурком, як пард став розглядати оголомшену, зібгану постать обіч... Жорстокі тіни шмигали по княжім чолі, жорстоко палилися очі... Одним кутом спечених вихром губ Шестикрильця сховзнувся сміх безконечної погорди.

— Скакун, раб твій, замісць Ігоревичу, мені се письмо приніс... Печать та сама, що на твойому третьому перстні, а?

Звернувся до лисого думця, з сивими жмутками по плечу:

— Тіуне, три гривни, ціну раба виплатити посадниковій удові.

Вернувся зневажливо і сів на ослін розвязувати понівечені дорогою копитця...

А Дарославич прикований до місця якоюсь особливою задумою, мовби у перве помічав грозу князевих черт: потемніле від бурної жаги обличча, дикі, голубі очі, ніс високий та рівний ніби з криці, вус тонкий як бров.

У якусь мить він рвонув застіжкою сорочки, як чоловік, що душиться, хотів звалитися з ніг, але його піддержали, — так безучасно, як придержується мерця, нім вкриють його зверткою паполоми. Відтак вивели окаянного в хороми, не [illegible] гу...

Кінь лишений собі ніс намісника крутіжею вулиць поглухлих, ніби старий сад опівночі, пролітав попри заквітчані чорними мальвами міщанські хати, зубаті частоколи укріплених боярських хуторів, монастирські стіни з рухливими визерунками святців, кладовища кинені до ніг ветхим церквам, з глибоко втоптаними вниз сходами, де як анфракс над дверми притворів горіло маленьке оливне світелце...

Дарославич держав в руках поводи, але не знав про се. Він минався від проймаючого враження: в просторі, все однаковім, плигала за ним безшелесна, уріклива тінь і він чув її по прискови вздовж пліч, по смертельній тузі півживого серця.

Йому хотілося кричати з гидоти дикою голосьбою до ніг Чорнобога, господаря челюстий на пущі, щоб кинув на шлях сей скельне урвище, дебру непрохідну, або спотворені померком верби пустив тічнею з припон під ноги Невловимому...

— Три гривни, ціну раба...

Кинув собою навзнак від громового спогаду і в сю-ж мить забув світ, погоню, самого себе. Обман-край, поле пусте і наге, забуте зорями і росою розкинулося перед його душею ніби в сумерках проклятття. На ньому сірим зломом ляг камінь-самітник... Он-де черства вижолобина, у якій застряг він вогою наглого упадку. Відки так боляче знає він її, сю траґічну яму?

Чув себе нагим, ніби жухненим в пустелю бурунами давно прогомонілих вод. Омряк зелених глибин хистким спомином то виринав, то гас... Він томився нестерпним жахом. Мерз.

У розмайрані і ласкавці, в росяних травках молодих простелилося густе Дніпрове побережа. Сизим куревом споневилася ріка, жовті острови пісків і вилискливе, застигле плесо. Чутно було, як під урвищем щось шурхотить, жвякає, булькоче, зовсім ніби нічю між неріст і слижі жирують щуки-ненаситці.

Кінь порскав подратовано в завалищах надрічної імли, на лобі і шиї звіряти слабо блимав піт. Дарославич зсів, пішов хвилю обіч, відтак зупинився серед застанови — і мов приворожений закрутився на шляху.

— Перуне, Серцевидче... пролепотав півживими устами і схиливши голову на рамя, як серед сновидіння, хмільний з зачудовання та втоми, розкошланий, з очима вбитими в глиб черепа, йшов кудись і йшов...

Крок, яким пірнув в порожнечу, ніби вихром спохитнув черемхою, що виросла над стрімким узбічам. Від удару вона подалася половиною віття, ще й корінням насильно вилузаним з землі і повисла так над трепетливим плюскотом там долі, над криком, роздзвоненим широко...

На далекім краю неба займався перший проблиск світання. Відвічні бори, наче війско велитів вигинули з синяви нічного неба. Встав молодий день, зелений як финифта, весь в іскрах, піснях, росах...

Пояснення менш зрозумілих слів: заборол — частокіл, фряжський — франконський, фуфелиця — метіль, згрібна — груба, (селянського виробу сорочка), полікандель — многосвітич, кандило — жертвенна лямпа, елефантина — слонова кість, анфракс — рубін, розмайран — розмарин, финифта — зелена емаль.

ПОДЯКА

(З Мек Кіз Ракс, Па.)

Отсим складаю сердечну подяку Українському Народному Союзови за запомогу з фонду бідних в сумі 50 долярів. Також само складаю щиру подяку Братству, від. 91 У. Н. Союза за щире піддерте мене в довгій [illegible]